

Aanwezig (telefonisch): Arjan Stegeman (voorzitter), Mart de Jong, Erik van Geloof, Nancy Beerens, Ron Fouchier, Wim Pelgrim (Secretaris), Roxani Rijnveld (Secretaris)

Vraag 1:

Kunt u een beschrijving geven van de epidemiologische situatie in midden- en oost Europa met betrekking tot de uitbraken van hoogpathogene vogelgriep H5N8 en daarbij onder meer aandacht besteden aan: de oorsprong van dit specifieke virus, de verspreiding van het virus in, naar en binnen de landen met uitbraken en de eventuele rol van wilde vogels.

Antwoord:

Er zijn op dit moment HPAI H5N8 uitbraken gemeld uit verschillende Europese lidstaten in midden en Oost Europa (Polen, Hongarije, Slowakije, Roemenië, Tsjechië, Oekraïne). De eerste uitbraken werden uit Polen gemeld. Er zijn tot nu toe slechts twee met HPAI besmette wilde vogels gevonden in de EU (een roofvogel in Polen in de directe omgeving van een besmet bedrijf en een Kolgans in Duitsland vlakbij de grens met Polen).

Gezien de geografische verspreiding van de uitbraken over Europa, dat er in de meeste gevallen geen aanwijzingen zijn voor verspreiding door directe en indirecte contacten en het virus sterk verwant is aan een variant die eerder door wilde vogels is verspreid, ligt een belangrijke rol van wilde vogels bij de uitbraken voor de hand.

Aangezien er tot nu toe maar twee HPAI besmette wilde vogels zijn gerapporteerd in de EU, terwijl er in de Europese lidstaten een monitoringplicht voor vogelgriep bestaat voor dood gevonden wilde vogels, lijkt het er op dat dit virus weinig sterfte veroorzaakt onder wilde vogels.

De volledige sequentie van het genetisch materiaal van dit HPAI virus is nog niet bekend gemaakt. De wel beschikbare informatie wijst erop dat het virus verwant lijkt te zijn aan een in Afrika, in 2018/19 circulerend H5N8 virus. Dit wil niet zeggen dat het virus direct met trekvogels van Afrika naar Europa gekomen is. Het virus heeft volgens de beschikbare informatie ook elementen van laag-pathogene vogelgriepvirussen die eerder in Rusland zijn gevonden. Het virus kan met trekvogels tijdens de voorjaarsstrek vanuit Afrika naar Azië zijn gebracht en vervolgens met de najaarsstrek naar Europa via verschillende 'overdrachtsmomenten'. Het is opvallend dat er geen meldingen zijn geweest van HPAI uitbraken of gevallen bij wilde vogels in de voorafgaande periode in de ten oosten van Polen liggende gebieden. Er zijn ook geen meldingen geweest vanuit Rusland van wilde vogels.

De geografische spreiding van de uitbraken lijkt enigszins op de situatie van het HPAI H5N1 virus in 2005 en 2006. Ook toen was er sprake van een infectie voornamelijk in Oost-centraal Europa en niet Noord-West Europa zoals we dat tussen 2014 en 2018 hebben gezien. Dit kan samenhangen met de trekroutes vanuit Noordwest-Azië naar Centraal-Europa (meer gevallen langs de 'Black Sea-Mediterranean Flyway', dan langs de 'East Atlantic Flyway').

Vraag 2:

Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de migratie van wilde vogels (met name de soorten die in verband gebracht zijn met de verspreiding van vogelgriep) vanuit landen met uitbraken de komende twee maanden?

Antwoord:

Migrerende wilde watervogels komen 's winters in een andere soortensamenstelling voor in Midden en Oost Europa dan in Nederland. De Smient, die uit eerdere jaren bekend is van AI-gevallen, overwintert bijvoorbeeld talrijk in Nederland maar is veel zeldzamer in midden en Oost Europa. De Wilde Eend, Kuifeend en enkele soorten ganzen zijn voorbeelden van soorten die zich meer in beide gebieden ophouden. Dat wil echter niet zeggen dat vogels van die populaties ook in Nederland zullen komen.

De huidige uitbraken liggen in een gebied dat overlapt met de zogenaamde Zwarte Zee - Mediterrane trekroute. De trekvogels, die 's winters naar Nederland migreren, komen hier vooral

*sequentie: de volgorde waarin het DNA is opgebouwd. Door middel van de sequentie kan een virus genetisch vergeleken worden en hun genetische afkomst worden bepaald.

via de Oost Atlantische trekroute. Dit zou mogelijk verklaren waarom er in midden en Oost Europa nu wel uitbraken gevonden worden en niet in Nederland.

De najaarstrek van migrerende watervogels in Europa is reeds voltooid en de trekvogels blijven nu in principe waar ze zijn. Vogels kunnen echter van hun winterplek verdreven worden door streng winterweer. Het gaat hier niet om een nachtje vorst van een paar graden onder nul maar een periode met een langduriger streng winterweer, waardoor voedsel onbereikbaar wordt. Soorten als de Wilde Eend en enkele soorten ganzen zouden dan vanuit oostelijke gelegen lidstaten richting Nederland onze kant op kunnen trekken. Op dit moment bevindt Nederland zich in een westelijke stroming met tamelijk zacht weer. De komende twee weken lijkt daar weinig verandering in te komen (afgaande op voorspellingen van het KNMI).

Er zijn weinig aanwijzingen dat roofvogels een belangrijke rol spelen bij de verspreiding van vogelgriep; ze zijn meer een indicator omdat ze bovenaan de voedselpiramide staan. Sommige roofvogelsoorten trekken wel, maar niet zo zeer gedurende de winter. De Havik – de soort die nu in Oost-Polen gemeld is – vertoont weinig trekgedrag.

Vraag 3:

Welke factoren beïnvloeden op dit moment de kans op insleep van H5N8 op Nederlandse pluimveebedrijven door (in)direct contact met wilde vogels en in welke mate?

Antwoord:

Er zijn in Nederland en in de rest van de Europese Unie, behalve één dode havik in Polen en een nog Kolgans in Duitsland bij de Poolse grens, geen andere dode HPAI positieve wilde vogels gevonden. Met actieve vogelsurveillance zijn sinds het najaar 2650 vogels bemonsterd in Nederland. Deze monsters testten allen negatief op HPAI. Er is noch in Nederland noch in de directe buurlanden van Nederland verhoogde sterfte onder wilde vogels gevonden. Gezien het voorgaande en het patroon van uitbraken in pluimvee, is het minder waarschijnlijk dat er HPAI onder de wilde vogelpopulatie in Nederland circuleert, echter dit is nooit geheel uit te sluiten omdat niet alle HPAI virussen gepaard gaan met verhoogde sterfte.

Het is goed alert te zijn op vondsten van dode wilde vogels en deze te melden aan het Dutch Wildlife Health Centre.

Op dit moment ziet het er niet naar uit dat vogels vanuit Oost en midden Europa de komende twee weken naar Nederland trekken. Mochten de weersvoorspellingen wijzigen en er met een oostelijke stroming streng winterweer naar onze regio komen, of mochten er meer westwaarts dan nu uitbraken van HPAI of met HPAI besmette wilde vogels worden gemeld, dan kan een actieve monitoring van relevante wilde vogelsoorten (in het bijzonder de Wilde Eend en ganzen) helpen bij het opsporen van eventuele besmette wilde vogels in Nederland.

Vraag 4:

Welke factoren beïnvloeden op dit moment de kans op insleep van H5N8 op Nederlandse pluimveebedrijven door (in)directe contacten met bedrijven in midden- en oost Europa en in welke mate?

Antwoord:

Het HPAI virus kan worden verspreid door (in)directe contacten met gehouden vogels, mensen, materialen en vervoersmiddelen. De Europese regelgeving is erop gericht dergelijke verspreiding van het virus te voorkomen (bijvoorbeeld door: gezondheidscertificering voor vervoer pluimvee binnen de Europese Unie, ruimen van besmette bedrijven, beschermings- en toezichtsgebieden met vervoersverboden rond besmette bedrijven). Aanvullend verplicht Nederland dat terugkerende pluimveetransportmiddelen uit landen met HPAI besmettingen, bij gehouden vogels, bij terugkeer in Nederland, extra worden gereinigd en ontsmet. Dit systeem heeft de afgelopen jaren goed gewerkt.

*sequentie: de volgorde waarin het DNA is opgebouwd. Door middel van de sequentie kan een virus genetisch vergeleken worden en hun genetische afkomst worden bepaald.

Bioveiligheid op pluimveebedrijven is altijd belangrijk. Extra aandacht voor de reiniging en ontsmetting van materialen (en wegwerp eiertrays) en personen, die een pluimveebedrijf binnenkomen, is nu zeker relevant.

*sequentie: de volgorde waarin het DNA is opgebouwd. Door middel van de sequentie kan een virus genetisch vergeleken worden en hun genetische afkomst worden bepaald.